अरसिक त्रि० रसं वेत्ति रस+ठन् न०त०। रसानभिज्ञे "अरसिकेषु रहस्य निवेदनं शिरसि मा लिख" इत्युद्भटः।

अराग पु० अभावे न०। १ अनुरागाभावे रञ्जनाभावे च न०ब०। २ रागशून्ये त्रि०। "तमहमरागमतृष्णम्" वेणी०

अरागिन् त्रि० न रागी न०त०। विरक्ते स्त्रियां ङीप्।

अराजक त्रि० नास्ति राजा यत्र कप्। राजशून्ये देशादौ "अराजको हि लोकोऽस्मिन् सर्व्वतो विद्रुते भयात्" मनुः। [द्राजन्यप्रसूतितः" मनुः।

अराजन्य पु० न०त०। क्षत्रियभिन्ने "राज्ञो न धनमन्विच्छे-

अराजिन् त्रि० राजा अधिष्ठातृत्वेनास्त्यस्य ब्रीह्या० इनि न०त०। १ राजानधिष्ठिते "वि पर्व्वताः अराजिनः" ऋ० १,७,२२। अराजिनः राज्ञा केनचित्स्वामिना ऽनधिष्ठिताः" भा०। न राजते राज–इनि। २दीप्तिशून्ये त्रि० स्त्रियामुभयतो ङीप्।

अराजीव पु० अरम् चक्राङ्गं तत्साधनम् आजीवति आ+जीव अन् उप०स०। १रथकारे। राजीवं पद्मम् न०ब०। २पद्मशून्ये जलादौ त्रि०।

अराति पु० न राति ददाति सुखं रा+क्तिच् न०त०। १शत्रौ। "देशः, सोऽयमरातिशोणितजलैर्यस्मिन् ह्रदाः पूरिताः" वेणी० अरिशब्दे विवृतिः। ज्योतिषोक्ते २षष्ठस्थाने। "आरातिव्रणयोः षष्ठे अष्टमे मृत्युरन्ध्रयोः" इत्युक्तेः षष्ठस्थाने अरिकृतशुभाशुभचिन्तनीयत्वात्तथात्वम्। कामादिष्वान्तर-रिपुषु ४षट्संख्यायां कामादीनामान्तररिपूणां संख्या-साम्यात्। ५अभिगमनशीले च "मा पान्यर्यो वसुधामरा-तयः" ऋ०७,८३,५,। "विश्वा अग्नौ अरातीः ऋ० ८,७६,२, अरातीः अभिगमनशीलाः शत्रवो वा भा० भावे क्तिन् अभावे न०त०। ६ दानाभावे स्त्री "मा नो अरातिरीशत" ऋ० २,७,२। "अरातिरदानम् शत्रुर्वा वेदे शत्रौ अरातिशब्दः स्त्री" भा०। अरातिरिवा-चरति। आत्मनः अरमिच्छति क्यच् अरातीयति। शत्रुतुल्यमचरति तदिच्छति वेत्यर्थे। "य उक्त यजमने यारातीयति" शत० ब्रा०। योऽस्मभ्यमरातीयात्" यजु० ११, ८०। [अथ० १०,६,१।

अरातीयु त्रि० अरातिरिव आचरति अराति+क्यच्–उ। शत्रुतुल्याचारशीले "अरातीयोर्भ्रातृव्यस्य दुर्हृदः"

अरातीवन् त्रि० अरातिमिच्छति वेदे मत्वर्थीयो वनिप् पूर्व्वपददीर्घश्च। शत्रुतुल्याचारवति। "अघायुररातीवा मर्चयति द्वयेन" ऋ०१,१४७,४।

अराधस् त्रि० राधः धननाम निरु०। तन्नास्ति यस्य। धनरहिते "कदामर्त्तमराधसम्" ऋ०१,८४,८, "अराध-सम् राधसा धनेन रहितम्" भा० "पदा पणीँ रराधसो निबाधस्व" ऋ०८,६१,२ "अराधसं धनहीनम् यज्ञञ्च" भा०।

अराय त्रि० नास्ति रा धनं यस्य वेदे पच् समा०। १धनशून्ये स्त्रियां ङीप्॥ "अपमृज्य वा यातुधानानप सर्व्वा अराय्यः" अथ०४,१८,८ रा+भावे घञ् रायो यज्ञादौ दानम् न०ब०। २तच्छून्ये त्रि०। "नारायासी न ज्वह्लवः" ऋ० ८।६१।११, "अरायाः अधनाः अहविष्का वा" भा० "अरायेभ्यो-जिघत्सुभ्य इमं मे परिरक्षत" अथ० ८,२,२०।

अराल पु० ऋ-विच् अरमालाति आ+ला–क। १ सर्ज्ज-रसे २ मत्तहस्तिनि। ३ कुटिले त्रि०। "तत्रामरालयम-रालमरालकेशी" नैष० "भित्त्वा निराक्रामदरालकेश्याः" रघुः "नीवक्त्रमालीयमरालपक्ष्मणः" कुमा०। ४ वेश्यायां स्त्री

अरावन् त्रि० रा-वनिप् न०त०। अदातरि। "अरावा चन मर्त्यः" ऋ०८,८,४, "पाहि धूर्त्तेररावणः, ऋ०१,३६, १५ स्त्रियां ङीप् वनोरश्च। अरावरी।

अरि पु० ऋ–इन्। १ शत्रौ २ रथाङ्गे, चक्रे, ३विट्खदिरे, ४कामक्रोधलोभमोहमदमात्सर्येषु षट्सु, तत्संख्यासाम्यात् ५षट्संख्यायां, ६ ज्योतिषप्रसिद्धे लग्नावधिके षष्ठस्थाने ७ ईश्वरे च। तत्र शत्रौ "दूरात्प्रशमितारिभिः" "विजि-तारिपुरः पुरः" रघुः। "नारीणामनुकूलमाचरसि चेज्-जानासि" का०प्र० "अरिकरिहरणार्थम्" लीला०। "नारिं न मित्रं यं विद्यात्तं श्राद्धे भोजयेत् द्विजम्" मनुः। चक्रे "गदारिखड्ग पद्माढ्यम्" विष्णुध्यानम्। कामादौ "कृतारिषड्वर्गजयेन" किरा०। ईश्वरे अरिधामश् शब्दे उ०विट्खरि अरिमेदः। "सितासितौ चन्द्रमसो न कश्चित् बुधः शशी सौम्यसितौ रवीन्दू। रवीन्दुभौमा रवितस्त्वमिता" इति ज्योतिषोक्तेषु रव्यादीनां दशुक्रमन्दादिषु। यथा रवेः शुक्रशनी, कुजस्य बुधः, बुधस्य शशी, गुरोः बुधशुक्रौ शुक्रस्य रविचन्द्रौ" शनेः रविचन्द्रभौमाः। "नीचस्थितेऽरि-गेहगेऽथ पराजिते वा जीवे भृगौ व्रतविधौ स्मृतिकर्महीनः" ज्योति० एते च नैसर्गिका अरयः तात्कालिकास्तु "चतुर्थदश-वित्तान्त्यविनाशस्थाः परस्परम्। तत्कालमित्राण्युच्चस्थः कैश्चिदुक्तोऽन्यथा रिपुः" ज्योतिषोक्तेः तत्काले तत्तद्राशिस्थ-ग्रहापेक्षया २,३,४,१०,११,१२ स्थानभिन्नेषु १,५,६, ७,८,९ स्थानेषु स्थिताः ग्रहाः तथाहि कर्मकाले ये ग्रहा यत्र राशौ तिष्ठन्ति तेषां यदपेक्षया १,५,६,७,८,९,स्थान